

Анастасія Хеленюк
Острог (Україна)

РОЛЬ ЛЮБОМИРА ВИНАРА В РОЗВИТКУ НАУКОВОГО ГРУШЕВСЬКОЗНАВСТВА В ДІАСПОРІ

У своїй автобіографічній статті «Як я став грушевськознавцем» Л. Винар виокремив ряд причин, які, як він вважає, здійснили значний вплив на його рішення зайнятися вивченням постаті М. Грушевського, його наукової творчості, громадсько-політичного та наукового життя. Серед основних причин він вказує неоднозначне сприйняття творчості Грушевського в еміграційному науковому середовищі, де надто критично оцінювали історіографічну спадщину М. Грушевського як «народника», котрий, недооцінював або ігнорував розвиток державності в українському історичному процесі. Ще одним важливим фактором, який спонукав Л. Винара розпочати грушевськознавчі дослідження, була систематична фальсифікація головних історичних концепцій Грушевського радянськими істориками. З середини 1950-их рр. Л. Винар розпочинає систематичне вивчення М. Грушевського: різних аспектів його творчості, життя і багатогранної діяльності.

Л. Винар є автором цілого ряду праць, присвячених різним аспектам біографії та наукової творчості М. Грушевського, аналізу його теоретичних поглядів на історію України та загальний історичний процес. Багато уваги дослідник приділяв вивченню біографії М. Грушевського, а також його науково-організаційної й громадсько-політичної діяльності.

Принципове значення має трактування Л. Винаром ролі М. Грушевського в розвитку «народницького» та «державницького» напрямів української історіографії. Зокрема, він стверджує, що державницька школа вийшла з школи української національної історіографії М. Грушевського, який навіть не заперечував сво-

го «державництва», оскільки в його працях були присутні і «народницькі», і «державницькі» елементи. Таким чином, Л. Винар розглядає обидва напрями як логічний, взаємозумовлений, поступальний процес розвитку науки.

Ще одним із важливих аспектів досліджень Л. Винара було з'ясування ним поняття «історична школа» і принципів його застосування до істориків, що були пов'язані своєю науковою творчістю з М. Грушевським. Новизна у підході до тлумачення цього терміну полягає насамперед в тому, що він розглядає його в двох аспектах – педагогічному (зв'язок учитель-учень хоча б на першому етапі функціонування школи) і методологічному (спільність методів і форм роботи, близькість тематики досліджень). Професор Винар підкреслює еволюційний характер зародження і розвитку шкіл української наукової історіографії. В цьому контексті він говорить про спорідненість та, навіть, генетичну пов'язаність школи істориків М. Грушевського з державницькою школою.

Найбільшим внеском Л. Винара в дослідження постаті М. Грушевського є теоретичне обґрунтування грушевськознавства як окремої наукової дисципліни, яку вчений визначив як «окрему наукову ділянку українознавства, яка займається систематичним вивченням життя, діяльності і творчості Михайла Грушевського». З того часу грушевськознавство розвивалось і еволюціонувало, перетворившись в окрему міждисциплінарну науку, яка займається систематичним вивченням життя, діяльності і творчості Михайла Грушевського, а також вивчає дослідження, присвячені вченому і його добі.

Найповніше обґрунтування теорії і методології грушевськознавства здійснено Л. Винаром у праці «Грушевськознавство: Генеза й історичний розвиток» (1998 р.). Як і кожна академічна дисципліна, грушевськознавство має свою структуру і свою специфічну побудову. Крім того, Любомир Винар запропонував графічну модель дисциплінарної структури грушевськознавства, яка включила основні ділянки творчості видатного історика. Ця модель охоплює методологію, теорію, джерельну і бібліографічну основу дисципліни, спеціальні історичні дисципліни, суспільні та гуманітарні науки з їхніми напрямками. Вони у значній мірі від-

дзеркалюють діапазон творчої спадщини М. Грушевського, яка охоплювала тематично понад 40 галузей знання. Особливу увагу в теорії грушевськознавства Л. Винар приділяє методам дослідження творчості М. Грушевського. Л. Винар також сформулював завдання грушевськознавства і грушевськознавців.

В цілому можна ствердити, що праця Л. Винара, присвячена дослідженню життя і діяльності М. Грушевського, становить одну з ключових частин його багатогранної творчості. Ним були написані наукові дослідження про окремі періоди громадсько-політичної й наукової діяльності М. Грушевського, історіографічні нариси про творчість історика, проаналізовано і опубліковано величезну кількість архівних матеріалів, видано історичну бібліографію видатного українського історика. Л. Винар сформулював і теоретично обґрунтував саме поняття грушевськознавства, як нової галузі науки, що базується на своїй дисциплінарній структурі, методології наукового дослідження і джерельній базі, яка постійно збагачується. Л. Винар став автором великої кількості монографій, статей, рецензій та заміток, присвячених М. Грушевському. Бібліографія його праць лише з цієї тематики нараховує понад 300 позицій.

Список основних джерел та літератури:

1. Атаманенко А. Розвиток грушевськознавства в діаспорі / А. Атаманенко // Український історик. – 2006/2007. – Ч. 4/1-2.
2. Винар Л. Грушевський і Наукове Товариство ім. Шевченка. 1892–1934. / Л. Винар. – Нью-Йорк ; Дрогобич, 2006.
3. Винар Л. Думки з приводу п'ятдесятих роковин смерті Михайла Грушевського : Вступ до грушевськознавства / Л. Винар // Український історик. – 1984. – Ч.1-4.
4. Винар Л. Думки про грушевськознавство (генеза, структура, завдання) / Л. Винар // М. Грушевський і українська історична наука. Збірник матеріалів конференцій. – Львів, 1999.
5. Винар Л. Михайло Грушевський: історик і будівничий нації. Статті і матеріали / Л. Винар. – Нью-Йорк ; К. ; Торонто, 1995.
6. Винар Л. Як я став грушевськознавцем (Замість передмови) // Винар Л. Михайло Грушевський: історик і будівничий нації. Статті і матеріали. – Нью-Йорк ; К. ; Торонто, 1995.

7. Гирич І. Засновник грушевськознавства / І. Гирич // Винар Л. Грушевський: історик і будівничий нації. Статті і матеріали. – Нью-Йорк ; К. ; Торонто, 1995.

8. Гирич І. Професор Любомир Винар і сучасне грушевськознавство / І. Гирич // Винар Любомир. Грушевськознавство: Генеза й історичний розвиток. – К., 1998. – (Серія: «Грушевськяна»).

9. Домбровський О. Грушевськяна в «Українському Історичному» / О. Домбровський // Український історик. – 1973. – Ч. 3-4.

10. Жуковський А. Любомир Винар: Життя, діяльність і творчість (З нагоди 50-ліття наукової діяльності) / А. Жуковський // На службі Клію : Збірник наукових праць на пошану Любомира Романа Винара, з нагоди 50-ліття його наукової діяльності. – К. ; Нью-Йорк ; Торонто ; Париж ; Львів, 2000.

11. Калакура Я. Теоретично-методологічні засади української історіографії (За працями проф. Любомира Винара) / Я. Калакура // На службі Клію: Збірник наукових праць на пошану Любомира Романа Винара, з нагоди 50-ліття його наукової діяльності. – К. ; Нью-Йорк ; Торонто ; Париж ; Львів, 2000.

12. Ковальський М. Теоретичне обґрунтування грушевськознавства / М. Ковальський, А. Атаманенко // Проблеми історії України. Факти, судження, пошуки. Міжвідомчий збірник наукових праць. – К., 2001.